

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ
ТА ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М.РИЛЬСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (м. Варна, Болгарія)
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (м. Братислава, Словаччина)
ВИЩА ШКОЛА КУЯВСЬКА (м. Влоцлавек, Польща)

GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

IV Міжнародної науково-практичної конференції

«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА: ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»

19-20 вересня 2024 року

Переяслав - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ
ІМ. М. РИЛЬСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (м. Варна, Болгарія)
ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЇ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (м. Братислава, Словаччина)
ВИЩА ШКОЛА КУЯВСЬКА (м. Влоцлавек, Польща)

GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED

КУЯВСЬКА ВИЩА ШКОЛА
у Влоцлавку

«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА: ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

19-20 вересня 2024 року

Переяслав – 2024

УДК 910.1+37]:001.895(082)

Г 35

*Схвалено та рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Протокол №2 від 26.09.2024 р.)
і рішенням вченої ради
Інституту географії Національної академії наук України
(Протокол №8 від 17.09.2024 р.)*

Географічна наука та освіта: перспективи й інновації : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., Переяслав, 19-20 верес. 2024 р. / [редкол.: Коцур В. В., Руденко Л. Г., Маруняк Є. О. та ін.]. – Переяслав (Київ. обл.), 2024. – 197 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Коцур Віталій – доктор істор. наук, професор (співголова);
Руденко Леонід – доктор геогр. наук, професор, академік (співголова);
Маруняк Євгенія – доктор геогр. наук, член-кореспондент;
Топузов Олег – доктор пед. наук, професор, академік;
Воловик Людмила – канд. геогр. наук, доцент;
Лісовський Сергій – доктор геогр. наук, член-кореспондент;
Носаченко Володимир – канд. пед. наук, доцент (відповідальний секретар);
Чехній Віктор – канд. геогр. наук, ст. наук. спів.

У збірнику представлено матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Географічна наука та освіта: перспективи й інновації», які присвячено обговоренню потенціалу географічної науки щодо реагування на нові політики, ідеї, практики, які формуються на глобальному рівні та в ЄС у відповідь на основні виклики XXI ст. Йдеться насамперед про наслідки впливу російської агресії на населення, поселенську мережу, природу і господарство України, міграційні процеси, загострення екологічної кризи внаслідок повномасштабного вторгнення росії. Окремо, з огляду на стрімкий розвиток інформаційних технологій, трансформацію світоглядних цінностей, ролі отриманих знань та навичок, обговорено завдання, методики та організацію географічної освіти.

Тексти представлено в авторській редакції. Редколегія може не поділяти ідеологічні переконання та наукові погляди авторів. За зміст, авторську позицію та достовірність наведених у статтях фактів і цитувань відповідальність несуть автори.

© Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
© Інститут географії НАН України

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
HRYHORII SKOVORODA UNIVERSITY IN PEREIASLAV
INSTITUTE OF GEOGRAPHY OF THE NAS OF UKRAINE
INSTITUTE OF PEDAGOGY OF NAPS OF UKRAINE
INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT (Varna, Bulgaria)
INSTITUTE OF GEOGRAPHY OF THE SLOVAK ACADEMY OF SCIENCES (Bratislava, Slovak Republic)
CUIAVIAN UNIVERSITY (Włocławek, Poland)**

**GEOGRAFICKÝ
ÚSTAV SLOVENSKEJ
AKADÉMIE VIED**

**КУЯВСЬКА ВИЩА ШКОЛА
у Влоцлавку**

«GEOGRAPHICAL SCIENCE AND EDUCATION: PROSPECTS AND INNOVATIONS»

**COLLECTION OF MATERIALS
IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCES**

September, 19-20, 2024

Pereiaslav – 2024

UDK 910.1+37]:001.895(082)
G 35

*Approved and recommended for printing by the decision of the Academic Council
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
(Proceedings №2 from September 26, 2024)
and the decision of the Academic Council
Institute of Geography of the National Academy of Sciences of Ukraine
(Proceedings №8 from September 17, 2024)*

Geographical Science and Education: Prospects and Innovations : Coll. Materials IV International Scientific-Practical Conf., Pereiaslav, September 19-20, 2024 / [editors: Kotsur V. V., Rudenko L. G., Marunyak E. A. and others]. – Pereiaslav (Kyiv region), 2024. – 197 p.

EDITORIAL BOARD:

Kotsur Vitalii – *Doctor of Historical Sciences, Professor (co-chair);*
Rudenko Leonid – *Doctor of Geographical Sciences, Professor, Academician (co-chair);*
Maruniak Eugenia – *Doctor of Geographical Sciences, Corresponding Member;*
Topuzov Oleh – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician;*
Volovyk Liudmyla – *Ph.D., Associate Professor;*
Lisovskyi Serhii – *Doctor of Geographical Sciences, Corresponding Member;*
Nosachenko Volodymyr – *Ph.D., Associate Professor (executive secretary);*
Chekhni Viktor – *Ph.D., Senior Research Fellow.*

The collection presents the materials of the IV International Scientific and Practical Conference «Geographical Science and Education: Prospects and Innovations», which are devoted to the study of current issues of modern geographical science and education, discussion of the potential of geographical science to respond to new policies, ideas, practices and in the EU in response to the major challenges of the 21st century, primarily about the consequences of russian aggression on human capital, the settlement network, nature and economy of Ukraine, migration processes, and the aggravation of the environmental crisis as a result of russia's full-scale invasion.

The texts are presented in the author's edition. The editorial board may not share the ideological beliefs and scientific views of the authors. The authors are responsible for the content, author's position and authenticity of the facts and citations given in the articles.

© Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
© Institute of Geography of the
National Academy of Sciences of Ukraine

– OSINT-дані щодо фортифікацій - Brady Africk, Playfra, Clement Molin, Nathan Ruser/ASPI;

– Дані про пожежі FIRMS.

В цілому створена АГІС-РА може забезпечити комплексну оцінку наслідків війни для екосистем України, а також сприятиме визначенню пріоритетів та обґрунтуванню системи заходів для відновлення територій, виконанню державних програм, наприклад для пріоритизації процесу розмінування територій.

Література:

1. Дідух Я. П., Маруняк Є. О., Лісовський С. А., Куземко А. А., Чехній В. М. Методологічні аспекти типізації впливів на довкілля, спричинених російською агресією в Україні. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2024.02.003> Українській географічний журнал, 2024, №. 2, С. 3-12.

2. Фінансовий клуб. Збитки довкіллю через війну сягають 1,9 трлн грн. Режим доступу: <https://finclub.net/news/zbytky-dovkilliu-cherez-viinu-siahaiut-1-9-trln-hrn.html>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ САКРАЛЬНОЇ ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

О. В. МІЩЕНКО,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Окреслено зміст поняття сакральна природна спадщина. Відповідно до запропонованої автором класифікаційної схеми сакральної природної спадщини України охарактеризовано географічні особливості формування, окреслено проблематику дослідження найбільш відомих пам'яток, що входять до її складу.

Ключові слова: сакральна природна спадщина, природно-заповідний фонд, національна ідентичність.

PECULIARITIES OF FORMATION AND PROBLEMS OF RESEARCH OF THE SACRED NATURAL HERITAGE OF UKRAINE

O. Mishchenko

The content of the concept of sacred natural heritage is outlined. In accordance with the author's classification scheme of the sacred natural heritage of Ukraine, the geographical features of its formation are characterized, the problems of researching the most famous monuments that are part of it are outlined

Keywords: sacred natural heritage, nature reserve fund, national identity.

Сакральна спадщина сформована об'єктами, які є ціннісними не лише для окремої групи людей чи етносу, а й мають охоронний статус різних рівнів

(міжнародного, національного, місцевого). В сакральній спадщині відображається національна ідентичність, оскільки саме в ній втілена історія розвитку суспільства.

Термін «природна спадщина» у законодавчому полі України не набув відповідного відображення [4]. Л. Руденко, К. Поливач [5] запропонували під природною спадщиною України розуміти «сукупність унікальних, рідкісних, зникаючих чи типових об'єктів (територій, акваторій) і явищ середовища природного або природно-антропогенного походження, що є типовими природними комплексами, або мають особливу екологічну, наукову, інформаційну, пізнавально-освітню, оздоровчу, рекреаційну й естетичну цінність, охоплені наявними та перспективними правовими формами й механізмами особливої охорони на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях або потребують їх застосування».

Сакральна спадщина є складником культурної та природної спадщини й охоплює природні, природно-антропогенні, антропогенні об'єкти та ландшафти, у яких утілена історія розвитку суспільства; має ціннісне значення для багатьох поколінь й охороняється на міжнародному, національному чи місцевому (регіональному) рівнях [2].

Основою природної спадщини України слугує природно-заповідний фонд. Реєстр об'єктів та територій ПЗФ, зокрема й пам'яток природи сформовано та інтерпретовано в регіональних картосхемах. Проте виокремити з цього реєстру/переліку саме сакральні природні об'єкти й ландшафти складно. Тому провести комплексний аналіз статистичних даних, що стосуються сакральної природної спадщини України, на сьогодні неможливо. Велика частка сакральних природних об'єктів, які є місцем паломництва для широкого кола людей, не внесена до ПЗФ, наприклад джерело «Раковецьке» (Львівська область), джерело «Святого Миколая» (Рівненська область), «Духова Криниця» – святе місце в урочищі Вишновець (Івано-Франківської область), відоме з XIII ст., та ін.

У класифікаційній схемі сакральної спадщини України серед типів сакральної природної спадщини нами виокремлено джерела, кам'яні й скельні об'єкти, печери, поховальні ділянки з рідкісною рослинністю та насадженнями [3]. Окреслимо географічні особливості формування й охарактеризуємо найбільш відомі пам'ятки сакральної природної спадщини України.

Загалом потенціал водних джерел визначається комплексом природних чинників (геологічних, гідрогеологічних, кліматичних, геоморфологічних тощо). Найбільшу кількість джерел приурочено до зони надмірного зволоження, що охоплює території гідрогеологічної провінції складчастої області Українських Карпат, Волино-Подільського артезіанського басейну й північну частину області тріщинних вод Українського щита та Дніпровсько-Донецького артезіанського басейну, охоплює території Волинської, Рівненської, Хмельницької, Тернопільської, Львівської, Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської Житомирської й північну частину Київської, Чернігівської та Сумської областей. Сакральні джерела, які наявні в структурі ПЗФ України, зазвичай охороняються як гідрологічні пам'ятки природи.

Наприклад, джерело (Купальня) «Святої Праведної Анни» (с. Онишківці, Рівненська область), джерела «Пресвятої Трійці» (с.мт Велика Березовиця, Тернопільська область), «Куропатницьке» (поблизу с. Куропатники, Тернопільська область), «Цілюще» (с. Біле Чернівецька область) й ін.

Серед відомих сакральних ландшафтів та об'єктів, які розміщені в структурі ПЗФ України, можна відзначити пам'ятки природи під назвою «Кам'яна могила», які містяться переважно в Запорізькій області, зокрема геологічні пам'ятки місцевого значення, а саме: «Кам'яна могила» біля с. Новоспаське, «Токмак-могила» (Синя гора), комплексна пам'ятка місцевого значення «Ланцевська кам'яна могила». Геологічна пам'ятка природи загальнодержавного значення «Кам'яна могила над р. Молочна» розміщена в с.мт Мирне Запорізької області. Науковці стверджують, що ця пам'ятка має природне походження, пов'язане з існуванням 14 млн років тому Сарматського моря, на дні якого сформувалася мілина, яка пізніше перетворилася на кам'яний піщаник. Під час танення четвертинного льодовика вода вимила кам'яний острів на земну поверхню. Під впливом вітру й води первинний щит розколовся, а його частини сповзли по піску, сформувавши пагорб із гротами та печерами, які використовувалися з метою культу стародавніми людьми. Серед скельних культових об'єктів доцільно відзначити «Триніг» (скеля Кам'яний Триніг), що у Львівській області, має статус комплексної пам'ятки природи місцевого значення. Це ерозійний останець вапнякових пісковиків сарматського регіоюрусу верхнього міоцену. До XIII–XVII ст. «Триніг», як і «Високий Камінь», гора «Рожаниця», узгір'я «Баба», «Старий Кут», слугував одним із язичницьких святилищ.

В Україні печери сформувалися в межах територій карстопрояву й зосереджені здебільшого на Подільській височині та в Кримських горах. Печера «Язичеська» (Тернопільська область, геологічна пам'ятка природи місцевого значення) в дохристиянський період використовувалася як культовий храм місцевими слов'янськими племенами. Тут була невелика дерев'яна церква, яка згоріла в 1530 р. В одному з підземних залів печери «Улашківська» (Тернопільська область, геологічна пам'ятка природи місцевого значення) в давнину була церква «Різдва Святого Іоанна Хрестителя». Печера «Зміїна» (АР Крим, пам'ятка природи місцевого значення) у VII–VI ст. до н. е. слугувала родовим святилищем народу кизил-кобінської культури, а в середні віки – язичницьким капищем.

Тип природної спадщини «поховальні ділянки з рідкісною рослинністю та насадженнями» в межах України найменш численний, оскільки такі території більшою мірою охороняються як пам'ятки історії. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Меморіал» розміщена в Луцьку (Волинська область). Тут із 1802 р. функціонувало парафіяльне римо-католицьке кладовище, а під час Першої світової війни на цьому цвинтарі почали з'являтися військові поховання. У 1976 р. на місці кладовища створено Меморіал Вічної Слави [1]. Статус природоохоронної території надано задля збереження скверу з насадженнями цінних декоративних кущів і дерев. «Козацька могила» – комплексна пам'ятка природи місцевого значення,

розміщена в с. Шаповалівка (Сумська область), є місцем поховання козаків, які загинули в битві з російськими військами в 1659 р. Заповідний статус територія отримала для збереження штучно створених насаджень із типовою для степової зони рослинністю. На території Семенівської сільської ради (Київська область) розміщена комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Вибла могила», у межах якої є залишки кургану. Тут збереглася природна степова рослинність, а також є види, занесені до Червоної книги України.

Сакральна природна спадщина є ціннісним надбанням українського суспільства й визначає його національну ідентичність. Об'єкти природно-заповідного фонду слугують основою сакральної природної спадщини, хоча деякі з них не мають охоронного статусу. Розробка й втілення у практику рекомендацій щодо охорони та збереження сакральної природної спадщини стануть метою наших подальших досліджень.

Література:

1. Міщенко О. В. Тафальний ландшафт в структурі міста (на прикладі м. Луцька). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, серія: Географія. 2019. № 2 (75). С. 49–54 <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2019.75.8>
2. Міщенко О. В. Сакральна спадщина України: класифікація та просторовий аналіз. *Український географічний журнал*. 2023. № 4. С. 44–52 <https://doi.org/10.15407/ugz2023.04.044>
3. Міщенко О. В. Сакральний ландшафт: теорія, методологія, практика: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2024. 360 с.
4. Поливач К. А. Культурна і природна спадщина у контексті цілей сталого розвитку України. *Український географічний журнал*. 2017. № 4. С. 62–70.
5. Руденко Л. Г., Поливач К. А. Природна спадщина: досвід та перспективи картографування в Україні. *Український географічний журнал*. 2015. № 4. С. 40–49.

ПОШИРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КЛІМАТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБКАРТОГРАФІЇ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ НА ПРИКЛАДІ РОЗРОБКИ ВЕБСЕРВІСУ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОСУХ
Г. МОССУР, В. ОСИПОВ, Н. НІКІТЕНКО, Ю. АГАФОНОВ, Р. ПІЗНАК,
Український гідрометеорологічний інститут ДСНС України та НАН України,
м. Київ, Україна

Ми живемо в постіндустріальну, інформаційну епоху, визначними рисами якої є легкий доступ до інформації. Цей легкий доступ часто призводить до перенасичення інформацією, дезорієнтації в ній та складності її сприйняття. Кожен може безкоштовно завантажити архів кліматологічних даних із супутників та метеостанцій за останні 30-50 років, однак мало хто із

ЗМІСТ

С. І. ПИРОЖКОВ. ДО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	6
О. АНТОНІАДІ. ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС УРОКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШИХ КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	7
В. В. АЧКАСОВА. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО КОНТЕНТУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНИХ ВТРАТ	11
О. Б. БАГМЕТ. РОЛЬ РЕЛЬЄФУ В ОБОРОНІ КИЄВА	14
О. З. БАЙТЕРЯКОВ, В. З. МИСЬКО. ЗАСТОСУВАННЯ МОНЕТ УКРАЇНИ, ЩО ВІДОБРАЖАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ НАВІГАЦІЇ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ	19
В. К. БОРИСЕНКО. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ЗМІНИ В РЕГІОНАЛЬНІЙ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ХХІ СТОЛІТТІ	23
О. В. БРАСЛАВСЬКА, О. В. ПРОЦЕНКО. ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	27
А. В. ВАРУХА. ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ВИМІРУ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	31
М. М. ВИШНЯ. ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	35
Л. М. ВОЛОВИК. АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	38
Л. А. ГОРОШКОВА, В. І. АПОСТОЛОВ, К. А. СКРИНЧЕНКО. МЕТОДОЛОГІЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА ФІКСАЦІЇ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ДЛЯ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ МІЖНАРОДНОГО ЗНАЧЕННЯ, В КОНТЕКСТІ МОЖЛИВОСТЕЙ ЇХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ РАМСАРСКИХ УГІДЬ «СХІДНИЙ СИВАШ», «ЦЕНТРАЛЬНИЙ СИВАШ»)	43
І. В. ГУКАЛОВА. ГІРСЬКІ ГРОМАДИ: ОБМЕЖЕННЯ І ПРОБЛЕМИ В КОНТЕКСТІ ПРОСТОРОВОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ)	45
Г. І. ДЕНИСИК, В. С. КАНСЬКИЙ. ЗНАЧИМІСТЬ ГЕОГЛІФІВ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ПРОЄКТУВАННІ ЛОКАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ УКРАЇНИ	50
В. О. ДЖАМАН, Я. В. ДЖАМАН. ГЕОГРАФІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У ЗАХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ: НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	55
О. В. ДЗЮБЕНКО, Н. М. ПЛИСАК. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА З ЕКОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	58

О. Л. ДРОНОВА, М. О. ХИМИЧУК. ОЦІНКА ВПЛИВУ НЕДОБУДОВАНИХ ТА ЗРУЙНОВАНИХ СПОРУД МІКРОРАЙОНІВ МІСТ НА ДОВКІЛЛЯ ТА МЕШКАНЦІВ	61
Л. І. ЗЕЛЕНЬКА. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЗМІН В ДЕЯКИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТАХ В СУЧАСНІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ГЕОГРАФІЇ	68
Р. М. ЗЕЛІНСЬКИЙ. ГЕОГРАФІЧНИЙ ЧИННИК УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ХХ СТОЛІТТІ	70
О. Ю. КОНОНЕНКО, О. М. ТРУСІЙ. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО САДІВНИЦТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПРИКЛАД МІСТА КИЄВА ТА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	74
І. І. КОСТАЩУК, Н. І. КОЛОСІВСЬКИЙ. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	77
С. П. КРАКОВСЬКИЙ. АТЛАСИ ЯК ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ ГЕОГРАФІВ З СУСПІЛЬСТВОМ	81
Т. Г. КУРИШ. ЗАКОНОДАВЧИЙ ВИМІР РЕГУЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	85
О. О. КУЩ. ОЦІНКА ЗБИТКІВ РУЙНАЦІЇ ВОДНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ	89
Є. О. МАРУНЯК, С. А. ЛІСОВСЬКИЙ, В. С. ЧАБАНЮК, В. М. ЧЕХНІЙ, Р. О. СПИЦЯ, Ю. М. ФАРІОН, О. М. ЛЕЙБЕРЮК. ОЦІНЮВАННЯ НАСЛІДКІВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ ДЛЯ ЕКОСИСТЕМ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ	93
О. В. МІЩЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ САКРАЛЬНОЇ ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ	95
Г. МОССУР, В. ОСИПОВ, Н. НІКІТЕНКО, Ю. АГАФОНОВ, Р. ПІЗНАК. ПОШИРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КЛІМАТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБКАРТОГРАФІЇ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ НА ПРИКЛАДІ РОЗРОБКИ ВЕБСЕРВІСУ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОСУХ	98
Т. Г. НАЗАРЕНКО. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В ГІМНАЗІЇ	102
В. М. НОСАЧЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ АЗІЇ	105
Л. А. ОЗЕРОВА, О. В. БРАСЛАВСЬКА, М. О. НЕЖУРБІДА. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	112
В. І. ОСАДЧУК, К. В. КОВАЛЬСЬКА. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	115

І. В. ПАТОКА. ЕКОСИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ЗБИТКІВ ДОВКІЛЛЮ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	119
В. А. ПЕРЕСАДЬКО, О. О. ДМИТРИКОВ, Ю. І. ПРАСУЛ. НОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ В ОСВІТІ УКРАЇНИ – СТАРІ ПРОБЛЕМИ	122
В. М. ПЕТЛІН. КАТАСТРОФИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМАХ СПРИЧИНЕНІ РОСІЙСЬКОЮ АГРЕСІЄЮ В УКРАЇНІ	126
С. І. ПИРОЖКОВ. ЦИВІЛІЗАЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ УКРАЇНИ – ГОЛОВНИЙ СЕНС І ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ	129
С. А. ПОКЛЯЦЬКИЙ. СОЦІОЛОГІЧНІ ОПИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	130
К. А. ПОЛИВАЧ. ЛАНДШАФТ ЯК СПАДЩИНА: З ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО АТЛАСУ «УКРАЇНА. КУЛЬТУРНО-ЛАНДШАФТНА СПАДЩИНА»	132
К. А. ПОЛИВАЧ. ОХОРОНА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ЛАНДШАФТНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ: ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЙ	139
С. О. ПУГАЧ. ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙНИ	145
С. І. ПЯСЕЦЬКА. ОПАДИ СТИХІЙНОГО ХАРАКТЕРУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ (КАТЕГОРІЯ СГЯ) ПРОТЯГОМ 2023 РОКУ	148
Т. Г. РЕНДЮК. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЕМІГРАНТІВ У ЦИВІЛІЗОВАНИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА В РОСІЇ: ПРОЦВІТАННЯ ТА ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ	152
Л. С. РИБЧЕНКО, С. В. САВЧУК. СОНЯЧНА РАДІАЦІЯ ПРИ ПОСУХАХ ТЕПЛОГО ПЕРІОДУ РОКУ ЗА 2011-2020 РР. В УКРАЇНІ	156
Л. РУДЕНКО, А. БОЧКОВСЬКА, О. ЛЕЙБЕРЮК, В. ПОДВОЙСЬКА, М. ВИШНЯ, Т. БАРАБАШ. КАРТОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ПОСЕЛЕНСЬКОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ	161
Л. Г. РУДЕНКО. СЕРЕДОВИЩЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ І МАКРОПОГЛЯД НА ЙОГО РУЙНАЦІЮ РОСІЯНАМИ	165
В. М. СКЛЯР. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ ВПЛИВУ ЕТНОМОВНИХ ПРОЦЕСІВ РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ НА СУЧАСНУ УКРАЇНУ	169
О. В. ФЕДОРІЧ, О. Л. ДРОНОВА. ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ	173
В. ЧАБАНЮК. КАРКАС АТЛАСНИХ РІШЕНЬ ATLASSEF ЯК ПІДХІД, МЕТОД І ЗАСІБ СТВОРЕННЯ АТЛАСНИХ І ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	177
В. ЧАБАНЮК, О. ДИШЛИК. МОДЕЛЮВАННЯ: ПРО ПОСІБНИК З ВИЖИВАННЯ МОДЕЛЬСРА НЕ-ЕКСПЕРТА	182
В. ШВАЙКО, О. ЛЕЙБЕРЮК, А. КУШНІР, А. МАРУШИНЕЦЬ, В. МОЛОДИКА. АНАЛІЗ ВПЛИВУ БОМБТУРБАЦІЙ НА ОРНІ ЗЕМЛІ ОКРЕМИХ ГРОМАД КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	186

**«ГЕОГРАФІЧНА НАУКА ТА ОСВІТА:
ПЕРСПЕКТИВИ Й ІННОВАЦІЇ»**

**МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«GEOGRAPHICAL SCIENCE AND EDUCATION:
PROSPECTS AND INNOVATIONS»**

**MATERIALS OF THE
IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

Комп'ютерне верстання: Володимир Носаченко

Computer layout: Volodymyr Nosachenko

Дизайн обкладинки: Андрій Вовкодав

Cover design: Andrii Vovkodav

**Кафедра екології, географії і методики навчання,
Факультет природничої освіти,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
вул. Сухомлинського, 30,
м. Переяслав, Київська область, 08401
*olimp-geograf@ukr.net***

Department of Ecology, Geography and Teaching Methods,
Faculty of Natural Education,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav,
Sukhomlynskoho Str., 30,
Pereiaslav, Kyiv reg., 08401
olimp-geograf@ukr.net

